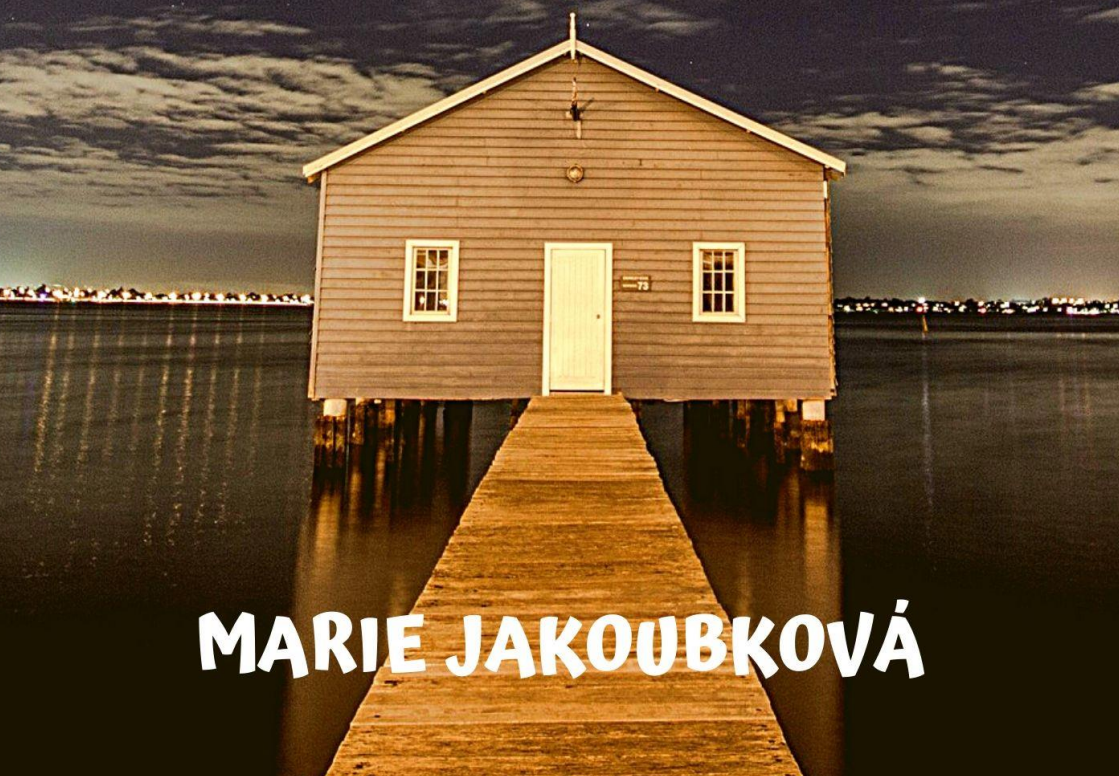

ZPOVĚĎ DOBROVOLNÉHO BLÁZNA

MARIE JAKOUBKOVÁ

ZPOVĚĎ DOBROVOLNÉHO
BLÁZNA

Marie Jakoubková

PŘEDMLUVA

Tak už zima definitivně skončila. Přichází jaro. Jaro a s ním všechna ta omamná vůně, líbezný zpěv ptáků a celá paleta barev právě rozkvétajících květin, stromů a keřů. Miluji jaro. Je to roční období, jež nám dává nové naděje začít jinak, vnáší do nás důvěru, nabízí nové možnosti a s trpělivostí očekává, že tentokrát už to uděláme správně. Že se polepšíme a budeme jiní, vděčnější a tím i šťastnější.

Jak by to bylo všechno krásné, kdybych mohl aspoň na chvíli ven. Vidět, slyšet, cítit. S mříží na okně, kterou denně pozoruji a snad i hypnotizuji, aby praskla nebo se roztáhla, povolila, sotva začnu jinak, lépe. Ležím tady, nehybně.

Zase mě připoutali. Zajímalo by mě, kvůli čemu to bylo tentokrát. Je to pořád dokola. Já se prostě nemám šanci změnit, i kdybych chtěl sebevíc. Jsem marný. Vždy jsem byl a už asi navždycky budu. Je to mé prokletí. Je to má koule, přikovaná k noze. Je to můj osud. Sám, zničený a frustrovaný vlastní identitou, zapomenutý někde. Ani sám nevím, kde to jsem. A snad to už ani neřeším. Proč taky! Pomohlo by to něčemu? Stejně tu zůstanu do smrti, tak co bych řešil. Všechno jsem promarnil. Celý svůj život jsem podělal.

Už neviním jiné. Já jsem viníkem a vždy jsem jím byl. Neviděl jsem to. Přehlížel jsem to. Přehlížel jsem všechno a všechny. Dokonce i sám sebe, ať už to zní jakkoliv divně. Je to pravda. Já to tak cítím. Je to snad jediný pocit, který mám. Jediná pravda, kterou si v sobě nesu

a zřejmě si ji už odnesu i do hrobu. Není, komu bych jí řekl. Není, kdo by si ji rád vyslechl. Jsem jen já a tento pokoj.

Všude samá bílá barva. Stěny jsou bílé, povlečení na posteli také bílé a nábytek, pochopitelně také natřený na bílo. Už mi z té bílé barvy začíná hrabat. Někdy mám pocit, že pomalu ale jistě slepnu. Můj zrak je jistě od té bílé barvy poškozen. Ještě bych mohl třeba ohluchnout, z toho ticha. Na druhou stranu by to vlastně ani nevadilo. Nic tu není slyšet, takže bych mohl být klidně i hluchý. Vyšlo by to nastejno. K tomu by se časem mohla přidat ztráta řeči a měl bych vystaráno. Stejně se tu s nikým nedá pořádně mluvit. Jsem tu sám a ti, co mě občas přijdou zkontrolovat, jestli jsem asi už nezhebnul, ti nemluví. Jen přijdou, něco přinesou, odnesou, tupě civí doprázdna. Nechtějí se mnou navazovat žádný kontakt. Nechtějí mít se mnou nic společného. Nechtějí mě mít na svědomí, kdybych se třeba rozpovídal a oni by potom věděli. Měli by ponětí o tom, co tu prožívám, co cítím. Oni ale musejí být nestranní, nemohou si dělat jakékoliv vztahy. Vztahy s námi odsouzení.

Vždyť jo, jen nás v tom nechte. Sami jsme si to tu zavinili, sami se s tím musíme poprat. Bez jakékoliv pomoci. Bez kousku soucitu nebo lítosti. Jsme tu na pospas vlastnímu osudu, vlastní marnosti.

Jen nás nechte, každého zvlášť, o samotě, bez podpory. Jen tak dokážete posílit naše nejcitlivější místa. Ta, která nám ještě zbyla a která zanedlouho pokryje stejně silná vrstva chmuru, sebelítosti a sebezničení. Jestli je toto očištěc, tak to potom chápu. Přesně takhle bych si ho uměl představit. Až na holou kost nechat člověka rýpat se ve svých chybách, znova a znova se pitvat vlastním svědomím, dokola

si přehrávat to, co posral. Zkoušet vlastní vůli, jestli na to má, vstát a začít od píky, ode dna. Vylézt ze sraček, které si sám pod sebe stele. Na co teď jsou všichni ti psychologové, chytré hlavičky, kteří by měli pomáhat? Asi je nepotřebujeme. Sami si musíme pomoci. Do těch všech problémů nám také nikdo nepomáhal. Sami jsme si je nadrobili, sami si teď ty drobky musíme posbírat a sníst. A že já jich mám, těch drobků, to snad ani nesním. Ty kdybych nějakým zázračným proutkem přeměnil na peníze, tak jsem miliardář, možná i víc. Ale co s penězi, tady. Tady by mi byly peníze stejně na nic. Že bych někoho uplatil? To bych se zrovna moc nepolepšil. Nikdo tu se mnou beztak nemluví, tak koho bych uplácel.

No, i když oni lidi na peníze slyší a umí se díky nim rázem stát přáteli. Je to taková naše slabost. A ti, co tvrdí, že úplatnými nejsou, ti by se nakonec také nechali zlomit. Každý má v sobě semínko odsouzení. Jen někdo, jako třeba já, nechal to semínko vyklíčit a vyrostl z něj už takový strom, že by kdejaká lípa nebo dub mohl potají závidět.

Jiní se snaží ten malý zárodeček slabosti co nejvíce udusit, potlačit, ale vyrvat, zničit a úplně jej odstranit stejně nejde. Je to lidská ješitnost, která se dříve nebo později v každém z nás probudí. Zatím dřímá.

Polemizování o všem možném, stavění vzdušných zámků a kompletní naivita, to jsem celý já. To dokonale popisuje mou osobu. Hlavně stavění zámků mi zavařilo nejvíc. Kolik jsem já toho vždycky dokázal naplánovat. Jak jsem si uměl představit nepředstavitelné a skládat neskladatelné. Skládal jsem a skládal, až jsem poskládal a pak mi celý ten domeček, z karet složený, pěkně spadl na hlavu.

Samozřejmě pomyslně, metaforicky řečeno. A teď? Abych nedělal problémy, ležím tu svázaný na posteli a čekám, jestli mě někdo přijde vysvobodit. Vysvobodit jako se to děje v pohádkách.

To bych ale musel být aspoň krásný, což nejsem. Mladý už také nejsem. A bohatý? No, to už vůbec. Mám jen ty své drobné problémy, které jsem si sám a vlastnoručně nadrobil. To jsem já. Já, sotva čtyřicátník, s duší neposlušného a zřejmě i nenapravitelného fracka. Ale upřímného. To však ze mě udělal až pobyt tady. Dokázal jsem se na sebe podívat trochu z jiného úhlu. Pochopil maličko svůj způsob myšlení a smířil se s ním. Smířil se s tím, že už jiný nebudu a možná ani nechci.

A JAK TO CELÉ ZAČALO?

Abyste pochopili, kde vlastně jsem a proč mě sem zavřeli, musíme se vrátit na úplný začátek a tím je soud, před kterým jsem stál. Je úplně jedno, kvůli čemu jsem se u soudu ocitl nebo co jsem provedl. Důležité je finální soudní rozhodnutí, které mělo kupodivu mému a právním zástupcům nevyjímaje, dvě verze. Světe div se, ale já si mohl u soudu vybrat, jaký trest na svých bedrech ponesu. Kdybych však mohl znovu stát před tím tribunálem, poslouchat své verdikty, jednoznačně bych byl raději pouze pro jeden, žádné volby. Nikdy si člověk nemůže vybrat správně. Ani já nejsem výjimka.

Samozřejmě si člověk zvolí tu, na první pohled, mírnější volbu. Jenže předem netuší, do čeho se svým rozhodnutím uvrtná a zpět již svůj verdikt vzít nemůže. To mi došlo až tady, až v momentě, kdy mě sem přivezli, a já poprvé ochutnal, ohmatal a doslova se v celé té pohostinnosti vykoupal.

Měl jsem se nechat normálně zabásnout, natvrdo. Teď už s jistotou vím, že bych raději přetrpěl arogantní pohledy dozorců, povýšenecké narážky spoluvězňů a všudypřítomný nádech nesvobody. Rozhodně by to bylo lepší než blázinec. Jo, jsem ve cvokárně a ještě k tomu dobrovolně, teda ne úplně dobrovolně, ale z vlastního rozhodnutí. Z rozhodnutí, které mi teď přijde to nejhorší, jaké jsem kdy udělal. Dostanu na výběr a já, pod vidinou záchrany před opravdovou vězeňskou celou, s munděrem, připomínající zebrou, si zvolím ještě horší kobku. Tu jsem tenkrát neviděl. Myslel jsem si, jak jsem na

všechny vyzrál. Jak si tu budu hovět coby nějaký pacient, odkroutím si své, ve vši důstojnosti a se záviděníhodnou péčí. Spletl jsem se a krutě jsem se spletl. Tohle není žádné zařízení, ve kterém by se člověk cítil člověkem. Tohle je, jak už jsem i zmiňoval, skutečný očištec.

Na druhou stranu mě to možná mohlo napadnout. Přece jen se jednalo o volbu, která měla nahradit skutečné vězení. Jakou úctu bych mohl v tomto případě čekat? To je právě ta moje naivita. Vše vidím růžově a vůbec mi nedochází, jak souvisí úcta a uznání s tím, když svými skutky narušuješ morálku a lidskou důstojnost. Řadím se k těm, kteří by měli být oslavováni a jejich činy vyznamenávány a přitom patřím přesně na druhou stranu barikády. Proč mi všechno došlo až tady? Proč si teď přeju být raději v tom vězení? Je to odplata za to, co jsem udělal? Je toto karma? Karma, které jsem se vždycky spíše smál a měl z ní legraci? Vše mě dohnalo a dokonce předbíhá.

Třeba tu opravdu zůstanu napořád, do konce svých dní. Zvolil jsem si vlastní osud, teď to vidím. Dokonce jsem souhlasil s tím, že budu-li vykonávat trest v zařízení pro blázny, prodlouží se mi trest o pět let. Viděl jsem to jako snazší způsob odčinit své hříchy a rok sem rok tam jsem neřešil. Hlavně ne za mříže. A stejně tu mám okno s mříží, tak jakápak změna. Jsem dobrovolně ve vězení. V takovém, jaké jsem si svobodnou vůlí vybral. Možná, kdybych si zvolil standardní vazbu, byl bych za pár měsíců zpět doma, zpět na svobodě. Třeba trochu poučen, třeba malinko duševně rozebrán, ale svobodný. Tady se cítím totálně vykořistěn a svoboda v nedohlednu. A možná se jí už ani nedožiji. Dřív tu shniju nebo umřu na duševní rozervanost. Ano, přesně tak se cítím. Rozervaný, na duši bolavý, sám.

Co bych dal za kousek skutečného nebe. Za pohled na oblohu. Za pocit, když na tebe prší déšť. Když slunce svými paprsky zakryje celé tvé tělo a máš pocit jednoty, celistvosti. Jsi rád na světě. Tady, v mém pokoji, mám okno s mléčným sklem. Není vidět ven a ani dovnitř. Na dveřích je také okénko. Tím na mě občas hledí, sledují mě. Pozorují mé chování a podle něj poté určují další postupy. Jsem momentálně připoután, takže jsem zřejmě nejednal v mezích jejich pravidel. Ale jaká jsou ta pravidla? Vždyť tu se mnou nikdo nemluví. Nikdo mi žádná pravidla neřekl. Nedali mi je ani třeba přečíst v nějaké příručce. Příručce, jak zvládnout pobyt v ústavu, kde se doslova rozežíráš zaživa. Ne, tady jistě ani žádná pravidla nejsou. Tady s námi jednají, jak se jim momentálně chce. Jednou tak a jindy onak. Nikdy neuděláme nic správně. Vždy se najde postup, jak uznat, že to a to není dobře. Nemám to tady rád. Nemám rád sebe, že jsem si to tady vybral. Nechce se mi tady být. Nechce se mi být na světě.

Už vlastně ani nevím, jak vypadá opravdový svět. Jsem tady moc dlouho. Vše se mi pomalu vymazává z paměti. To, co jsem mohl vnímat ve svém původním životě, je téměř spláchnuto a nahrazeno tímto. Cítím možná tak sám sebe. Svůj vlastní zápach, a není právě líbivý. Páchnu. Páchnu jako starý kozel. Nemyl jsem se už týdny. Ani si vlastně nepamatuji, kdy naposled. Jestli mě myjí oni, třeba ve sprchu, jako nějakého ležáka, nebo mě nadrogují a pak odvedou do sprchy. Netuším. Vůbec si nevzpomínám. Nevím nic. Podle toho, jak se cítím, už mě ale hodně dlouho nemyli. Je mi nepříjemně. Lepím se a koupu ve vlastní štávě.

Jak jim to ale říct, když se tady nemluví? Je to němý hrad, kde nikoho nezajímá, co potřebuji. Že bych jim to napsal? Ale nemám papír ani tužku. Nic mi sem nedali. Jak tu mám asi trávit čas? No, vlastně se svázanýma rukama bych toho moc nenapsal a ani nepřečetl, pokud bych tu měl třeba nějakou knihu. Věřím, že bych ji už znal nazpaměť, a to čtení výslovně nesnáším. Nikdy jsem nebyl moc velkým čtenářem, spíše naopak. Teď nevím, co bych dal za jednu jedinou knihu. Za pár slov útěchy. Za pocit, že prostřednictvím té knihy se mnou někdo komunikuje.

Potřebuji získat novou fantazii, abych se tady, mezi čtyřmi bílými stěnami, úplně nezbláznil. Možná bych uvítal i obyčejnou Bibli. Nikdy jsem z ní nepřečetl ani řádku a teď bych měl takového času. To bych pak mohl i přednášet, protože bych se jí postupně naučil z paměti. Ostatně v zařízeních, jako jsou tato, by mohla nebo měla být Bible na každém pokoji. Nebo se pletu? No, možná to záleží na vedení ústavu. Jestli jsou členové nábožensky založeni či nikoliv. Zkrátka tu žádnou knihu nemám a opět se nemám koho dotázat, zda by bylo možné nějakou obstarat.

Je to tady jeden velký tábor nemluvicích lidí. Tedy nemluvicích s námi, odsouzcenci, trestanci. Mezi sebou se snad baví. To už by bylo skutečně na palici, kdyby ani spolu neprohodili sem tam slovíčko. Minimálně musí dohlížet na léky, které nám denně přinášejí. Takže by mohli alespoň o tomto diskutovat.

Už jsem tady moc dlouho. Přemýšlím nad úplnými hovadinami. Co jsem si to jen sám sobě provedl? Kam jsem se to nechal odvézt? Mohl bych se někdy odsud ještě dostat? V tom soudním rozhodnutí

byl přesný počet let, který tady musím strávit, ale vím já, jestli to má tady vůbec nějakou váhu? Vždyť ani nevím, kde jsem. Jestli náhodou nejsem někde na pustém ostrově, třeba na podobném místě, jakým je Alcatraz. Odříznutý od veškeré civilizace. Odvezen na neznámé místo a navždy odsouzen k zapomenutí. Taky, kdo by na mě měl vzpomínat a ještě k tomu se mnou soucítit.

Rodina mě opustila už dávno. Nemůžu se jim ani divit. Já bych se taky nejradši opustil, kdyby to šlo. Vše, co jsem kdy udělal, jsem většinou podělal. Nevzpomínám si ani na jednu dobrou věc, která by se mi kdy povedla. Ale nelituju se, už ne. To jsem dělal ze začátku.

Měsíce a měsíce sebelítosti. Bylo to k nevydržení. Nemohl jsem vydržet sám se sebou. Pak se to ale časem změnilo. Nevím, jestli k lepšímu nebo horšímu. Zbyl jsem si sám, tak se postupně učím se sebou vycházet. Jde to pomalu, ale zatím se držím. Uvidím časem a také podle toho, jaké nastanou další okolnosti. Co se bude dít dál? Jestli nedojde v nejbližší době k nějaké zásadní změně, půjde to se mnou spíše z kopce. Není jednoduché nevědět, co ostatní pro tebe chystají. Teď už to není jen o mně. Já si svou vlastní budoucnost nevytvářím. To mají v rukou jiní, ti, kteří mě tady hlídají. Já se jen se vším zkouším sžít a vydržet tak dlouho, jak to jen půjde.